

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Klinika Pediatrii
Katedry Pediatrii
Prof. Urszula Grzybowska-Chlebowczyk

Katowice 28.08.2023

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Dagnary Woźniak

pt. "Wpływ programu edukacji żywieniowej rodziców na zdrowie metaboliczne ich dzieci ."

wykonanej w Katedrze i Zakładzie Bromatologii Kolegium Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi spójny tematycznie cykl czterech publikacji dotyczących bardzo aktualnego tematu stanu odżywienia zdrowych dzieci oraz wpływu edukacji żywieniowej rodziców na poprawę stanu odżywienia dzieci oraz zmniejszenie ryzyka wystąpienia nadwagi i otyłości.

Rozprawa doktorska liczy 94 strony i obejmuje wykaz publikacji stanowiących rozprawę doktorską, aktywność naukową osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora, rozdział przedmiot badań i komentarz , piśmiennictwo, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz informacje o charakterze udziału współautorów w publikacjach. Tytuł pracy doktorskiej odpowiada tematyce analizowanych publikacji. W skład rozprawy przedstawionej do recenzji wchodzi 4 publikacje oryginalne z 2022 roku o łącznej punktacji MNiSW -480 pkt, w tym 3 prace opublikowane w czasopiśmie ze współczynnikiem Impact Factor IF – 18,973. Projekt badawczy został dobrze zaplanowany i w pełni zrealizowany. Badania zostały właściwie zaplanowane i

przeprowadzone przez autorów oraz reprezentują wysoki poziom naukowy, co zostało pozytywnie ocenione przez recenzentów tych prac.

Publikacje są opracowaniami zbiorowymi, w których Doktorantka jest pierwszym autorem we wszystkich publikacjach. Niestety oświadczenia współautorów nie zawierają procentowego wkładu pracy. Nie wiemy w związku z powyższym jaką rolę odegrała doktorantka w wyborze tematu i koncepcji pracy, w opracowaniu i analizie wyników badań oraz przygotowaniu manuskryptu do publikacji, możemy się jednak domyślać, że będąc pierwszym autorem jej wkład był wiodący.

Ponieważ w oświadczeniach współautorów, doktorantka oświadczyła, że publikacja nie była wykorzystana w innym postępowaniu w sprawie nadania stopnia lub tytułu naukowego z wyjątkiem wspólnych przewodów doktorskich, zwróciłam się z prośbą do Kancelrza Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu , z prośbą o wyjaśnienie i otrzymałam oświadczenie, że publikacje które wchodzi w skład rozprawy doktorskiej "Wpływ programu edukacji żywieniowej rodziców na zdrowie metaboliczne ich dzieci ."zostały wykorzystane tylko i wyłącznie w postępowaniu doktorskim mgr Dągmary Woźniak i nie będą wykorzystane w innych przewodach doktorskich.

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu Uchwała nr 723/19. Praca została sfinansowana z dotacji statutowej dla Młodych Naukowców - Doktorantów Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. - Grant nr 5345.

W rozdziale „Przedmiot badań i komentarz“ autorka przedstawiła bardzo krótki wstęp, dotyczący głównie badań nad otyłością oraz wyniki badań przedstawione w publikacjach, natomiast brak wyodrębnionych podrozdziałów: założenia i cele pracy, rozdziału metodyka, w której powinny być przedstawione autorskie kwestionariusze na podstawie których zostały przeprowadzone badania. Przedstawione wnioski dotyczą jedynie dwóch ostatnich prac natomiast brakuje wniosków wynikających z całego dotychczas zrealizowanego projektu.

Piśmiennictwo zawiera 29 pozycji związanych z tematyką rozprawy doktorskiej.

Dwie pierwsze prace oceniały stan wiedzy rodziców na temat żywienia niemowląt i konieczności suplementacji witamin i mikroelementów. Badania były przeprowadzone na podstawie autorskich kwestionariuszy, które jednak nie zostały przedstawione w rozprawie doktorskiej.

W pierwszej pracy, z prezentowanego cyklu publikacji „Mothers' knowledge of nutritional programming influences DHA intake in children – analysis of nutrition of children aged 13-36 months in Poland“ zbadano poziom wiedzy mam na temat programowania żywieniowego i żywienia dzieci, a także sposób żywienia dzieci do 3 lat. Doktorantka w tym celu opracowała ankietę oceniającą świadomość żywieniową w formie kwestionariusza. Wykazano, że poziom wykształcenia mam był istotny w kontekście edukacji żywieniowej – mamy z podstawowym wykształceniem przeceniały bowiem swój poziom wiedzy o żywieniu dzieci. Niezależnie od wiedzy matek na temat żywienia, wszystkie dzieci jadły za dużo białka i cukrów prostych. Ich diety nie pokrywały zapotrzebowania na żelazo, tłuszcze nienasycone oraz witaminę D. Poziom wiedzy mam w zakresie żywienia dzieci był niewystarczający.

W drugiej pracy „Dietary Supplements among children ages 0-3 years in Poland – are they necessary?“ Doktorantka przedstawiła wyniki ankiety dotyczącej częstotliwości, rodzaju i powodów suplementacji stosowanej u dzieci do 3 roku życia. Analiza diet wszystkich dzieci wykazała potrzebę wprowadzenia suplementacji kwasami omega-3 i witaminą D, której spożycie u dzieci było bardzo niskie. Z drugiej strony, spożycie witamin z grupy B, witaminy C, witaminy A i miedzi było bardzo wysokie, stąd wprowadzenie suplementacji tych witamin i Cu nie jest uzasadnione. Otrzymane wyniki w znaczący sposób pomogły w określeniu, jakie niedobory żywieniowe najczęściej występują w polskiej populacji pediatrycznej oraz wskazały kierunki, w których powinien być prowadzony program mobilnej edukacji żywieniowej dla rodziców (wprowadzany w kolejnych etapach badań).

Edukacja żywieniowa rodziców powinna obejmować również wskazanie rodzicom najlepszych pokarmów, będących źródłem witamin i składników odżywczych.

Powyższe prace były podstawą do przeprowadzenia badania interwencyjnego mobilnej edukacji żywieniowej rodziców niemowląt od 8 tygodnia życia do 11-13 miesiąca życia. Interwencja polegała na ocenie antropometrycznej i laboratoryjnej wskaźników stanu odżywienia niemowląt po edukacji żywieniowej w porównaniu do grupy kontrolnej.

Praca trzecia i czwarta - „The influence of intensive nutritional education on the iron status in infants“ oraz „The influence of parents` nutritional education program on their infants` metabolic health“ oceniały wpływ interwencji żywieniowej na wybrane parametry antropometryczno-metaboliczne u dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa od ok. 8 tygodnia życia. Zaplanowane badanie jako pierwsze umożliwiło ocenę wpływu edukacji żywieniowej rodziców na parametry antropometryczno-metaboliczne ich dziecka w tak wczesnym wieku. Przeprowadzona mobilna edukacja żywieniowa obejmowała przesyłanie wiadomości SMS-owych (zależnych od wieku dziecka) o zasadach żywienia niemowląt oraz karmienia responsywnego. Zakładana interwencja obejmowała wysyłanie do rodziców 3-5 krótkich SMS-ów tygodniowo o żywieniu dzieci, mających postać konkretnych porad dopasowanych do wieku dziecka i pory roku (np. informacja o odpowiednim momencie wprowadzania danych produktów do diety dziecka, a także nauka rozpoznawania oznak głodu i sytości u dziecka). Badanie kończyło się dla pacjenta po utrzymaniu interwencji przez 11-13 miesięcy i drugiej ocenie kontrolnej.

Po rocznej edukacji żywieniowej dzieci z grupy badanej miały statystycznie większą podaż żelaza, błonnika i witaminy C w diecie. Ponadto, ich dieta była również bardziej zróżnicowana niż ich rówieśników z grupy kontrolnej, zawierała znaczne ilości warzyw, owoców, różnych źródeł węglowodanów złożonych oraz białka pełnowartościowego w postaci chudego mięsa i nabiału. Intensywna mobilna edukacja żywieniowa spowodowała znaczącą poprawę parametrów gospodarki żelazowej w grupie badanej, jak również poprawę stanu ich odżywienia oraz sposobu żywienia. Edukacja żywieniowa rodziców korzystnie wpłynęła na parametry antropometryczne i metaboliczne ich dzieci. Udowodniono, że roczna interwencja edukacyjna prowadzi do utrzymania

prawidłowej masy ciała niemowląt oraz prawidłowych wartości gospodarki lipidowej.

Innowacyjność projektu polegała na opracowaniu efektywnego i interaktywnego programu edukacji żywieniowej, który zapewnił rodzicom niezbędne informacje do wykształcenia zdrowych nawyków żywieniowych u ich dzieci. Łatwy dostęp do urządzeń mobilnych ułatwił przeprowadzenie procesu edukacji. Uzyskane wyniki mogą w znaczący sposób przyczynić się do poprawy stanu odżywiania dzieci na poziomie populacyjnym.

Przedstawione w rozprawie doktorskiej wnioski i podsumowanie dotyczą tylko 2 ostatnich publikacji i są nieprawidłowo sformułowane, wydaje się że zamiast wyrażenia „zmniejszenie wartości energetycznej diet ich dziecka, zmniejszenie Z-score BMI ich dziecka, zmniejszenie stężenia trójglicerydów oraz stosunku TG/HDL powinno być zastosowane „uzyskano prawidłowe wartości“ wymienionych parametrów.

Wykazano również, że właściwa edukacja żywieniowa może poprawić stan odżywiania dzieci na poziomie populacji. Przeprowadzone badanie zapewnia nie tylko uzyskanie nowej wiedzy teoretycznej na temat wpływu edukacji żywieniowej na wybrane parametry biochemiczne, ale przede wszystkim pomaga w opracowaniu uniwersalnego narzędzia edukacji żywieniowej, który może zostać wprowadzony niskim kosztem w skali regionu lub kraju, a także w codziennej pracy z pacjentem/rodzicem. Przeprowadzony projekt badawczy ma zarówno wartość naukową jak i praktyczną, ma również znaczenie dla zdrowia publicznego – poprzez poprawę stanu odżywiania dzieci na poziomie populacyjnym i zmniejszenie ryzyka wystąpienia nadwagi i otyłości, a także innych zaburzeń metabolizmu i ich konsekwencji u dzieci.

Przeprowadzony projekt badawczy jest nowatorski również ze względu na wiek dzieci, u których przeprowadzono badania tj. w okresie programowania żywieniowego (do 3 roku życia).

Uwagi krytyczne przede wszystkim dotyczą rozdziału „Przedmiot badań i komentarz“ , w którym Doktoranka nie umieściła założeń i celów pracy, metodyki oraz wniosków dotyczących całego projektu badawczego.

Natomiast publikacje stanowiące rozprawę doktorską są tematycznie spójne i szczegółowo

opracowane, zawierają brakujące elementy (cele, założenia, metodykę i wyniki badań). Zostały ocenione przez recenzentów czasopism, w których zostały opublikowane i nie budzą zastrzeżeń. Powyższe uwagi, mają charakter formalny, nie umniejszają merytorycznej wartości pracy.

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Dągmary Woźniak charakteryzuje się nowatorskim i zarazem praktycznym wyborem tematu badań.

W analizowanym cyklu publikacji Doktorantka wykazała się umiejętnością sformułowania celów, zaplanowania badań naukowych jak i wniosków. Zawarty w rozprawie cykl publikacji jest spójny tematycznie i przyczynia się do lepszego poznania omawianej tematyki. Praca ma dużą wartość poznawczą i stanowi podstawę do kontynuowania badań naukowych w tym kierunku, jest też uzupełnieniem dostępnego piśmiennictwa naukowego.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Dągmary Woźniak

pt. " Wpływ programu edukacji żywieniowej rodziców na zdrowie metaboliczne ich dzieci ."

spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018r. poz. 1688). Zwracam się do Rady Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu o dopuszczenie mgr Dągmary Woźniak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Kliniki Pediatrii
Katedry Pediatrii
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
prof. dr hab. n. med. Urszula Grzybowska-Chlebowski